

بررسی کیفیت زندگی در کودکان ۸-۹ ساله دارای براکسیسم دبستان های شهر همدان در سال ۹۲-۱۳۹۱

محسن دالبند*، محمد احمدپناه**، سعادت ترابیان***، صحرانورمحمدی خیایوی****

* استادیار گروه جراحی دهان و فک و صورت دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی همدان.
** استادیار علوم شناختی گروه روانپزشکی، مرکز تحقیقات اختلالات رفتاری و سوء مصرف مواد، دانشگاه علوم پزشکی همدان.
*** استادیار گروه پزشکی اجتماعی دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی همدان.
**** دانشجوی دندانپزشکی دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی همدان.

چکیده

زمینه و هدف: براکسیسم در کودکان نگرانی در حال افزایشی است که با کیفیت زندگی کودکان در ارتباط می باشد. هدف از این مطالعه تعیین کیفیت زندگی در کودکان ۸-۹ ساله دارای براکسیسم دبستان های شهر همدان در سال ۹۲-۱۳۹۱ است.

روش بررسی: در این مطالعه مورد-شاهدی، دانش آموزان ۸-۹ ساله به صورت حضوری و با استفاده از سوند، آینه و نور طبیعی مورد معاینه قرار گرفته و با پرسشگری از خود کودک (نمایش نحوه سایش دندان ها به هم)، اطرافیان، معلم و همکلاسیها، تعداد ۶۵ دانش آموز مبتلا به براکسیسم را انتخاب نمودیم. سپس پرسشنامه استاندارد در اختیار والدین دانش آموز گروه براکسیسم و گروه شاهد قرار گرفت. اطلاعات به دست آمده از پرسشنامه ها به وسیله نرم افزار آماری SPSS v.16.0 و آزمون آماری t مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته ها: در این بررسی، براکسیسم با سن دانش آموزان، شغل پدر، تحصیلات پدر و مادر، محل سکونت، وضعیت اقتصادی، زندگی با دو والد، طلاق (جدا شدن) پدر و مادر، تعداد اعضای خانواده، سابقه خانوادگی براکسیسم، سابقه سایر عادات دهانی، دعوا در خانواده، وضعیت تحصیلی کودک، بیماریمزمن پدر و مادر و اعتیاد پدر ارتباط معنی داری داشت ($P < 0/05$) اما با جنس، فرزند چندم بودن (رتبه فرزندان خانواده)، شغل و اعتیاد مادر ارتباط معنی داری نداشت ($P > 0/05$). همچنین کیفیت زندگی دانش آموزان مبتلا به براکسیسم به طور معنی داری پایین تر از کیفیت زندگی دانش آموزان سالم (عدم ابتلا به براکسیسم) بود ($P < 0/05$).

نتیجه گیری: عادات پارافانکشنال بر روی ساختمان دندانی- فکی اثر می گذارد و اگر دیر تشخیص داده شود و درمان به تأخیر بیفتد مشکلات بعدی را در پی خواهد داشت، شناسایی کودکان مبتلا به براکسیسم به منظور پیشگیری و آموزش والدین و کودکان جهت کاهش شیوع براکسیسم، علل و عوارض ناشی از آن در جامعه ضروری است.

واژگان کلیدی: کیفیت زندگی، کودکان ۸-۹ ساله، براکسیسم.

وصول مقاله: ۹۱/۱۱/۲۲ پذیرش مقاله: ۹۲/۰۲/۳۰

نویسنده مسوول: محمد احمدپناه، ahmadpanah@umsha.ac.ir

مقدمه:

احساسات و عواطف کودک در ارتباط است و بسیاری از کودکان از عادات مذکور برای رهایی از تنش های عاطفی و احساسی که نمی توانند بر آن ها فایز آیند، استفاده می کنند (۲). براکسیسم جز عادات پارافانکشنال دهان است که هم در بزرگسالان و هم در کودکان اتفاق می افتد (۳).

اختلالات عاطفی به طور کلاسیک در اتیوپاتوزن اعمال پارافانکشنال مانند براکسیسم، جویدن ناخن، عادات مکیدن (مکیدن بطری شیر، پستانک، انگشت و لب) و اختلالات خواب نقش دارد (۱). در موارد بسیاری عادات دهانی با

براکسیسم یک نگرانی در حال افزایش بوده و با کیفیت زندگی ارتباط مستقیمی دارد(۴).

براکسیسم حین خواب در دومین طبقه بندی بیماری های خواب (CAASM2005) به عنوان یک فعالیت نوروموتور تعریف شده است که با ساییش (grinding) و فشار دادن دندان ها روی هم (clenching) طی خواب مشخص می شود و به طور عادی با تحریکات کوچک مرتبط است و عموماً با صدا همراه است (۵ و ۱). پاتوژنیسته براکسیسم هنوز مشخص نشده است (۷ و ۶). فاکتورهای اصلی دخیل در براکسیسم شامل علل مورفولوژیکال (مثل اکلوزن و عدم هماهنگی مفصل)، پاتوفیزیولوژیکال (مثل سیگار و الکل و دارو) و فاکتورهای روانشناختی هستند. فاکتورهای روانشناختی مانند افسردگی و اضطراب و استرس نقش مهمی در شروع و دایمی شدن براکسیسم دارند و نیز در دفعات و شدت آن موثر است (۷).

Manfredini و همکارانش در بررسی خود ارتباط بین اضطراب، افسردگی، استرس و علایم مانیک با براکسیسم را نشان داده و به این نتیجه رسیدند که، افسردگی، اضطراب و استرس یک فاکتور مساعد کننده مهم در پیشرفت براکسیسم می باشد (۷).

اعتقاد بر این است که براکسیسم حین خواب در کودکان بیش تر اتفاق می افتد. اگر چه در میان بزرگسالان کم تر شایع است و شیوع کم تری در افراد مسن دارد. میزان شیوع این بیماری دقیقاً مشخص نشده است اما شش تا سی و پنج درصد در میان کودکان اعلام شده است (۳). علامت های بالینی براکسیسم اغلب شامل ساییش دندان ها و ناراحتی مفصل و عضلات است. براکسیسم می تواند باعث تغییر شکل دندان ها (ساییش، شکستن و ترک)، علایم پریدنتال (تحلیل لثه، لقی دندان) و حساسیت مفصل و عضله شده و به وسیله سطوح ساییشی هم جهت، تشخیص داده می شود (۷). با این وجود میزان آگاهی نسبت به براکسیسم در میان جامعه کم (۸٪) است (۶).

Ahlberg و همکارانش گزارش کردند که براکسیسم با افزایش سن ارتباط معنی داری دارد (۸). Neamatollahi و همکارانش گزارش کردند که، براکسیسم با جنس ارتباط معنی داری ندارد اما کودکان مبتلا به براکسیسم والدین با سطح تحصیلات و وضعیت اجتماعی- اقتصادی پایینی دارند (۲). Simões-Zenari و همکارانش، گزارش کردند که بیش تر کودکان مبتلا به براکسیسم عادات دهانی دیگری (مثل ناخن جویدن، لب جویدن، مکیدن لب و ...) هم دارند (۳).

با توجه به اهمیت کیفیت زندگی و رابطه آن با بروز استرس در محیط خانواده که می تواند به نوبه خود منجر به استرس در کودک شود و با در نظر گرفتن این که استرس یکی از عوامل اتیولوژیک براکسیسم بوده و چون بنا بر بررسی های ما تاکنون مطالعه ای در این رابطه در ایران و به ویژه غرب کشور صورت نگرفته است، این مطالعه به بررسی کیفیت زندگی در کودکان ۸-۹ ساله دارای براکسیسم دبستان های شهر همدان در سال ۹۲-۱۳۹۱ پرداخته است.

روش بررسی:

در این مطالعه که به صورت مورد-شاهدی انجام شد، پس از هماهنگی با مسولان آموزش و پرورش شهرستان همدان، مدارس به صورت خوشه برگزیده شده و در انتها، ۸ مدرسه ابتدایی از مناطق چهارگانه شهر همدان به صورت تصادفی انتخاب شدند.

دانش آموزان ۸-۹ ساله به صورت حضوری و با استفاده از سوند، آینه و نور طبیعی مورد معاینه قرار گرفتند و همچنین با پرسشگری از خود کودک (نمایش نحوه ساییش دندان ها به هم)، اطرافیان، معلم و همکلاسی تعداد ۶۵ دانش آموز مبتلا به براکسیسم را انتخاب (پیدا) نمودیم. سپس از طریق تماس با خانواده و هماهنگی لازم، کودکان مجدداً با استفاده از نور کافی و پرسشگری از والدین مورد بررسی قرار گرفته و چنانچه براکسیسم در آنان تایید

پایایی و روایی نسخه فارسی پرسشنامه PedsQL در مطالعات قبلی با همکاری موسسه تولید کننده آن، بررسی و تایید شده بود (۹ و ۱۰).

قسمت سوم پرسشنامه نیز مربوط به برگ معاینه مجدد بود که در مورد براکسیسم و سایر عادات دهانی و سابقه براکسیسم در خانواده از والدین سوال شده بود.

اطلاعات به دست آمده از پرسشنامه ها به وسیله نرم افزار آماری SPSS v.16.0 و آزمون آماری t تجزیه و تحلیل شد.

یافته ها:

در مطالعه حاضر، بیشتر کودکان مبتلا به براکسیسم در گروه سنی ۹ ساله، نسبت به گروه کنترل، دارای وضعیت تحصیلی متوسط و ضعیف، عادات دهانی دیگری به طور همزمان، سابقه خانوادگی براکسیسم مثبت، پدران و مادرانی با سطح تحصیلات و پایگاه اقتصادی پایین تر بودند ($P < 0/05$)، اما بین جنسیتو رتبه تولد در گروه مورد و شاهد تفاوت معنی دار نبود ($P > 0/05$) (جدول شماره ۱ و ۲).

توزیع شغل مادران دانش آموزان مبتلا به براکسیسم در گروه مورد و شاهد تقریباً برابر بود ($P > 0/05$).

همچنین کودکان مبتلا به براکسیسم بیش تر در منطقه جنوب شهر (از نظر اقتصادی) زندگی می کردند، دارای وضعیت اقتصادی خانوادگی متوسطی بودند، بیشتر با یک والد زندگی می کردند، و میزان طلاق در خانواده آنان بیشتر بود. همچنین تعداد اعضای خانواده آنان زیاد (بیشتر از ۴ نفر) بود، در مقایسه با گروه کنترل، دعوا و مشاجره در محیط خانواده آنها بیشتر بوده و پدران و مادرانشان در مقایسه با کسانی که براکسیسم نداشتند بیشتر به بیماریهای مزمن مبتلا و میزان اعتیاد پدرانشان هم بالاتر بود (جدول شماره ۱ و ۲).

می شد، وارد مطالعه می شدند. با توجه به این که براکسیسم در مراحل اولیه آثاری نداشته و تنها با سایش دندان ها که ممکن است خود فرد از آن آگاه بوده و یا از طرف اطرافیان (مثل همکلاسی، معلم، پدر و مادر و ...) تایید شود، لذا از خود دانش آموز، والدین و اطرافیان او نیز در مورد سایش دندان ها سوال می شد.

خانواده هایی که از شرکت در مطالعه به هر دلیلی امتناع می کردند از مطالعه حذف و نفرات بعدی با ملاحظه شانس بابر در انتخاب شدن، جایگزین می شدند. بر اساس فرمول حجم نمونه در هر گروه تعداد ۶۵ نفر انتخاب شد.

تقریباً ۹۶۵ دانش آموز به صورت پی در پی بررسی شده تا به حجم نمونه مورد نظر رسیدیم. به تعداد دانش آموزان دارای براکسیسم، دانش آموزان بدون براکسیسم نیز به صورت تصادفی ساده انتخاب شده و در صورت تمایل به همکاری پرسشنامه در اختیار والدین آن ها گرفته در غیر این، با دیگران جایگزین می شدند.

پرسشنامه استاندارد شامل ۳ قسمت بود:

قسمت اول پرسشنامه شامل اطلاعات دموگرافیک دانش آموزان (نام، نام خانوادگی، سن، جنس، شغل پدر، شغل مادر، تحصیلات پدر، تحصیلات مادر، محل زندگی، میزان درآمد خانواده، تعداد افراد خانواده، جدایی پدر و مادر (طلاق)، داشتن ناپدری یا نامادری، فرزند چندم خانواده بودن، وجود دعوا در محیط خانواده، وضعیت تحصیلی دانش آموز، سابقه بیماری پدر و مادر و اعتیاد پدر و مادر بود.

قسمت دوم، پرسشنامه PedsQL بود (تعیین کیفیت زندگی کودکان) که شامل ۱۸ سوال در ۴ حیطه عملکرد جسمی (۸ سوال)، عملکرد احساسی (۵ سوال)، عملکرد اجتماعی (۵ سوال) و عملکرد مدرسه ای (۵ سوال) می باشد.

جدول شماره ۱: ارتباط براکسیسم با مشخصات دموگرافیک دانش آموزان و والدین آنها

P value	کل (درصد)	شاهد (۶۵)		مورد (۶۵)		متغیر	
		درصد	تعداد	درصد	تعداد		
0.039	(45.4)59	53.8	۳۵	36.9	۲۴	۸ سال	سن
	(54.6)71	۴۶.۲	۳۰	۶۳.۱	۴۱	۹ سال	
۰.۲۴	(50.0)65	۵۳.۸	۳۵	۴۶.۲	۳۰	پسر	جنس
	(50.0)65	۴۶.۲	۳۰	۵۳.۸	۲۵	دختر	
<۰.۰۰۱	(14.6)19	۴.۶	۳	۲۴.۶	۱۶	ضعیف	وضعیت تحصیلی
	(28.5)37	۲۵.۶	۱۶	۳۲.۳	۲۱	متوسط	
	(46.9)61	۶۷.۷	۴۴	۲۶.۲	۱۷	خوب	
	(10.0)13	۳.۱	۲	۱۶.۹	۱۱	عالی	
۰/۱	(40.0)52	35.4	۲۳	۴۴.۶	۲۹	اول	رتبه تولد
	(40.8)53	۴۶.۲	۳۰	35.4	۲۳	دوم	
	(13.1)17	۱۶.۹	۱۱	۹.۲	۶	سوم	
	(5.4)7	۱.۵	۱	9.2	۶	چهارم	
	(0.8)1	۰	۰	۱.۵	۱	پنجم	
<۰/۰۰۱	(30.8)40	۴.۶	۳	56.9	۳۷	بله	سابقه عادات دهانی
	(69.2)90	95.4	۶۲	۴۳.۱	۲۸	خیر	
۰/۰۰۱	(15.4)20	4.6	۳	۲۶.۲	۱۷	بله	سابقه خانوادگی براکسیسم
	(84.6)110	۹۵.۴	۶۲	۷۳.۸	۴۸	خیر	
<۰/۰۰۱	(0.8)1	۰	۰	1.5	۱	بی سواد	تحصیلات پدر
	(20.8)27	۹.۲	۶	۳۲.۳	۲۱	ابتدایی	
	(22.3)29	21.5	۱۴	۲۳.۱	۱۵	راهنمایی	
	(29.2)38	۲۳.۱	۱۵	35.4	۲۳	دبیرستان	
	(26.9)35	46.1	۳۰	۷.۷	۵	مدرک دانشگاهی	
<۰/۰۰۱	(3.1)4	۰	۰	۶.۲	۴	بی سواد	تحصیلات مادر
	(23.8)31	15.4	۱۰	۳۲.۳	۲۱	ابتدایی	
	(19.2)25	18.5	۱۲	۲۰.۰	۱۳	راهنمایی	
	(31.5)41	۲۶.۲	۱۷	۳۶.۹	۲۴	دبیرستان	
	(22.3)29	۴۰.۰	۲۶	۴.۶	۳	مدرک دانشگاهی	
<۰/۰۰۱	(46.2)60	۲۳.۱	۱۵	۶۹.۲	۴۵	کارگر	شغل پدر
	(30.0)39	36.9	۲۴	۲۳.۱	۱۵	کشاورز	
	(20.8)27	38.5	۲۵	۳.۱	۲	کارمند	
	(3.1)4	۱.۵	۱	۴.۶	۳	غیره	

جدول شماره ۲: ارتباط برآکسیسم با مشخصات دموگرافیک دانش آموزان و والدین آنها

P value	کل (درصد)	شاهد(65)		مورد(65)		متغیر	
		درصد	تعداد	درصد	تعداد		
.۰۱۴	(86.9)113	۸۳.۱	۵۴	۹۰.۸	۵۹	خانه دار	شغل مادر
	(13.1)17	۱۶.۹	۱۱	۹.۲	۶	شاغل	
<.۰۰۰۱	(20.8)27	۴.۶	۳	۳۶.۹	۲۴	شمال شهر	محل سکونت
	(41.5)54	۷۰/۸	۴۶	۱۲/۳	۸	جنوب شهر	
	(14.6)19	۱۵.۴	۱۰	۱۳.۸	۹	غرب شهر	
	(23.1)30	۹.۲	۶	۳۶.۹	۲۴	شرق شهر	
<.۰۰۰۱	(28.5)37	۱۶.۹	۱۱	۴۰.۰	۲۶	ضعیف	وضعیت اقتصادی
	(20.0)26	۶.۲	۴	۳۳.۸	۲۲	متوسط	
	(51.5)67	۷۶.۹	۵۰	۲۶.۲	۱۷	خوب	
.۰۰۱۳	(88.5)115	۹۵.۴	۶۲	۸۱.۵	۵۳	بله	زندگی با دو والد
	(11.5)15	۴.۶	۳	۱۸.۵	۱۲	خیر	
.۰۰۱۵	(9.2)12	۳.۱	۲	۱۵.۴	۱۰	بله	طلاق پدر و مادر
	(90.8)118	۹۶.۹	۶۳	۸۴.۶	۵۵	خیر	
.۰۰۹	(17.7)23	۲۴.۶	۱۶	۱۰.۸	۷	۳ نفر	تعداد اعضای خانواده
	(40.0)52	۳۸.۵	۲۵	۴۱.۵	۲۷	۴ نفر	
	(32.3)42	۳۲.۳	۲۱	۳۲.۳	۲۱	۵ نفر	
	(8.5)11	۳.۱	۲	۱۳.۸	۹	۶ نفر	
	(1.5)2	۱.۵	۱	۱.۵	۱	۷ نفر	
<.۰۰۰۱	(31.5)41	۶.۲	۴	۵۶.۹	۳۷	بله	دعوا بین والدین
	(68.5)89	۹۳.۸	۶۱	۴۳.۱	۲۸	خیر	

(کارکردهای جسمی، عاطفی، اجتماعی و درسی [مدرسه])

ارتباط معنی داری داشت.

به گونه ای که تمام جنبه های کیفیت زندگی دانش آموزان

مبتلا به برآکسیسم پایین تر از دانش آموزانی بود که مبتلا

به برآکسیسم نبودند (جدول شماره ۳).

در مطالعه حاضر، کیفیت زندگی از دیدگاه والدین و همچنین

از دیدگاه دانش آموغان در دانش آموزانی که مبتلا به

برآکسیسم بودند به طور معنی داری پایین تر از دانش

آموزانی بود که مبتلا به برآکسیسم نبودند ($P < .05$).

برآکسیسم با تمام جنبه های کیفیت زندگی دانش آموزان

جدول شماره ۳: ارتباط کیفیت زندگی کلی دانش آموزان در ابعاد چهار گانه آن با براکسیسم بر اساس پرسشنامه PedsQL

P value	Std. Deviation	Mean	تعداد	گروه	متغیر		
<۰.۰۰۱	20.05172	74.6154	۶۵	مورد	کارکردهای جسمی	والدین	
	14.42150	99.8646	۶۵	شاهد			
<۰.۰۰۱	18.85324	62.1538	۶۵	مورد	کارکردهای عاطفی		
	18.03875	90.6154	۶۵	شاهد			
<۰.۰۰۱	16.89297	78.6923	۶۵	مورد	کارکردهای اجتماعی		
	17.98671	91.6154	۶۵	شاهد			
<۰.۰۰۱	18.17615	69.6923	۶۵	مورد	کارهای مدرسه		
	16.60739	92.3228	۶۵	شاهد			
<۰.۰۰۱	15.06729	71.2885	۶۵	مورد	کل		
	15.78492	91.8365	۶۵	شاهد			
۰.۰۰۱	16.10486	79.4231	۶۵	مورد	در زمینه سلامتی و فعالیت ها		دانش آموزان
	15.26862	92.7885	۶۵	شاهد			
<۰.۰۰۱	17.51956	69.3077	۶۵	مورد	در زمینه احساسات		
	16.64353	90.8462	۶۵	شاهد			
<۰.۰۰۱	15.61557	82.4615	۶۵	مورد	در زمینه کنار آمدن با دیگران		
	16.24815	93.4615	۶۵	شاهد			
<۰.۰۰۱	16.88906	76.6154	۶۵	مورد	در زمینه مدرسه		
	14.63621	94.0000	۶۵	شاهد			
<۰.۰۰۱	13.87404	76.9519	۶۵	مورد	کل		
	15.00094	92.7740	۶۵	شاهد			

بحث:

و بروز آن در کودکان توافق داشت. همچنین نتایج این مطالعه با بررسی Simões-Zenari و همکارانش (۳) که گزارش کرده بودند بیش تر کودکان مبتلا به براکسیسم عادات دهانی دیگر (مثل ناخن جویدن، لب جویدن، مکیدن لب و ...) هم دارند هم جهت بود. در مطالعه حاضر، بیش تر دانش آموزان مبتلا به براکسیسم دارای پدران با سطح تحصیلات پایین (بدون مدرک دانشگاهی) بودند. همچنین سطح تحصیلات مادر با شیوع براکسیسم در کودکانشان ارتباط معنی داری داشت. این یافته با نتایج به دست آمده توسط Neamatollahi و همکارانش (۲) و Cheifetz و همکارانش (۱۳) در مورد ارتباط معنی دار سطح تحصیلات والدین و شیوع و بروز براکسیسم در کودکان توافق

در مطالعه حاضر، براکسیسم ارتباط معنی داری با سن دانش آموزان داشت به گونه ای که بیش تر کودکان مبتلا به براکسیسم در گروه سنی ۹ ساله قرار داشتند؛ Ahlberg و همکارانش گزارش کردند که براکسیسم با افزایش سن ارتباط معنی داری دارد (۸). در این مطالعه هم چنین دیده شد که جنسیت با براکسیسم ارتباط معنی داری ندارد. Demir و همکارانش (۱۱) و Neamatollahi و همکارانش (۲) هم گزارش کرده بودند که براکسیسم با جنس ارتباط معنی داری ندارد. نتایج به دست آمده در این مطالعه با نتایج Seraj و همکارانش (۱۲)، Cheifetz و همکارانش (۱۳) در مورد ارتباط معنا دار سابقه خانوادگی مثبت براکسیسم

کردند که براکسیسم در کودکانی که سابقه ای از حادثه ناراحت کننده در طول زندگی دارند به طور معنی داری بیش تر است (۱۲) که با نتایج مطالعه حاضر مطابقت دارد. با توجه به این مسئله در مطالعه حاضر، بیش تر کودکان مبتلا به براکسیسم در خانواده هایی با تعداد اعضای زیاد زندگی می کردند اما براکسیسم در دانش آموزان با رتبه ی فرزندان در خانواده (فرزند چندم بودن) ارتباط معنی داری نداشت. در این رابطه تحقیقات متعددی ثابت کرده که تعداد فرزندان به شرط این که با یکدیگر مشکل جدی نداشته باشند، برای آن خانواده مشکل ساز نخواهد بود. از طرفی وجود آرامش در خانواده خود مستلزم بهره برداری تک تک فرزندان از فضا و امکانات برابر است (۱۶). به این ترتیب مشخص می شود در جامعه ما که متأسفانه افزایش تعداد فرزندان مساوی با افزایش مشکلات مادی خانواده هاست، طبعاً کودکان خانواده های پر جمعیت درگیر مشکلات عاطفی متعددی خواهند بود که زمینه را برای بروز عادات دهانی در آن ها فراهم می آورد.

در مطالعه حاضر، بیش تر کودکان مبتلا به براکسیسم در خانواده هایی زندگی می کردند که دعوا در خانواده ی آن ها وجود داشت. بسیاری از کودکان نیز از عادات دهانی برای رهایی از تنش های عاطفی و احساسی که نمی توانند بر آنها فایق آیند، استفاده می کنند. بر این اساس براکسیسم در کودکانی که در خانواده ی آن ها دعوا و تنش های عاطفی وجود دارد، بیش تر است.

همچنین براکسیسم با وضعیت تحصیلی دانش آموزان ارتباط معنی داری داشت. به گونه ای که بیش تر دانش آموزان مبتلا به براکسیسم وضعیت تحصیلی ضعیف تری بر مبنای گزارش توصیفی مدرسه داشتند. بنا بر یافته ها براکسیسم با اعتیاد مادر این دانش آموزان ارتباط معنی داری نداشت. با توجه به این مسئله که بیماری مزمن والدین سبب از کارافتادگی آن ها می شود و از کارافتادگی والدین

داشت. شغل بیش تر کودکان مبتلا به براکسیسم در این پژوهش کارگری و کشاورزی (شغل هایی که درآمد پایین دارند) بود، ولی بین ابتلا به براکسیسم و شغل مادر ارتباط معنی داری پیدا نشد. Serra-Negra و همکارانش (۱۴) و Neamatolahi و همکارانش (۲) هم در بررسی خود به این نتیجه رسیده بودند که شغل پدر بیشتر کودکان مبتلا به براکسیسم دارای وضعیت درآمدی پایینی بوده است (مثل کارگری و کشاورزی). نتایج مطالعات ذکر شده با نتایج مطالعه حاضر مطابقت دارد. با توجه به این مسئله که بیشتر مادران دانش آموزان مورد مطالعه خانه دار بودند و در جامعه ما شغل پدر نقش تعیین کننده ای در وضعیت اقتصادی خانواده دارد و شغل مادران (خانه داری) بر وضعیت اقتصادی خانواده ظاهراً تأثیر به سزایی ندارد، در نتیجه ارتباط معنی داری بین شغل مادران و براکسیسم در کودکانشان دیده نشد.

در مطالعه حاضر، بیش تر کودکان مبتلا به براکسیسم در شمال و شرق شهر زندگی می کردند. (لازم به ذکر است که در شهر همدان شمال جغرافیایی شهر از نظر اقتصادی و فرهنگی نسبت به سایر مناطق وضعیت نامناسب تری دارد.) همچنین بیش تر کودکان مبتلا به براکسیسم از وضع اقتصادی ضعیف و متوسط (درآمد ماهانه خانواده ۷۰۰ هزار تومان یا کم تر) برخوردار بودند. در مطالعات Serra-Negra و همکارانش (۱۴) و Antonio و همکارانش (۱۵) هم بین درآمد و برکسیسم ارتباط معنی داری یافته شد

در مطالعه حاضر، بیش تر کودکان مبتلا به براکسیسم با یکی از والدین (پدر یا مادر) زندگی می کردند. فراوانی جدایی (طلاق پدر و مادر) در کودکان مبتلا به براکسیسم بیش تر از گروه شاهد بود. Seraj و همکارانش گزارش این پژوهش بیماریهای مزمن، در بین والدین کودکان مبتلا در مقایسه با گروه شاهد شیوع بیشتری داشته و شیوع سوء مصرف مواد در پدر این خانواده ها بیشتر بود اما

وضعیت اقتصادی ضعیف را به دنبال دارد، در نتیجه ممکن است یکی از دلایل شیوع بیشتر براکسیسم در کودکان ابتلا والدین آن‌ها به بیماری مزمن باشد که خود می‌تواند در نقش یک استرسور شرایط را پیچیده‌تر نماید.

در مطالعه حاضر، کیفیت زندگی در دانش‌آموزانی (از دیدگاه والدین و دانش‌آموزان) که مبتلا به براکسیسم بودند به طور معنی‌داری پایین‌تر از دانش‌آموزانی بود که مبتلا به براکسیسم نبودند. براکسیسم بر تمام جنبه‌های کیفیت زندگی دانش‌آموزان (کارکردهای جسمی، عاطفی، اجتماعی و درسی [مدرسه]) تاثیر معنی‌داری گذاشته بود. به گونه‌ای که تمام ابعاد کیفیت زندگی دانش‌آموزان مبتلا به براکسیسم پایین‌تر از دانش‌آموزانی بود که مبتلا به براکسیسم نبودند. Simões-Zenari و همکارانش (۳) گزارش کرده‌اند که کیفیت زندگی کودکان مبتلا به براکسیسم به طور معنی‌داری پایین‌تر از کودکان سالم

(عدم ابتلا به براکسیسم) است که با نتیجه مطالعه حاضر مطابقت دارد.

نتیجه‌گیری:

با توجه به اینکه عادات مضر پارافانکشنال بر روی ساختمان‌دندانی - فکی اثر می‌گذارد و اگر دیر تشخیص داده شود و درمان به تأخیر بیفتد مشکلات شدید بعدی را در پی خواهد داشت که یا غیرقابل جبران بوده و یا با هزینه فراوان و مشکلات تکنیکی بالا و رنج فراوان بیمار همراه بوده و ممکن است کودکانی که دارای عادات دهانی (براکسیسم) هستند از جذابیت کمتری برخوردار شده و عزت نفسشان کاهش یابد، شناسایی زود هنگام کودکان مبتلا به براکسیسم به منظور پیشگیری و آموزش والدین و کودکان جهت کاهش شیوع براکسیسم، علل و عوارض ناشی از آن در جامعه ضروری می‌باشد.

منابع:

1. Castelo PM, Barbosa TS, Gavião MB. Quality of life evaluation of children with sleep bruxism. *BMC Oral Health*. 2010; 10(1):16.
2. Nematollahi H, Jahanbin A. An Evaluation on the prevalence of oral habits prevalence and related familial factors among school children aged 6-12 yaers old children economic in the Mashhad city. *Dental Journal of Islamic Community. The Journal of Islamic Dental Association of Iran*. 2004;16(50Especial issue):61-9. [In Persian]
3. Simões-Zenari M, Bitar ML. Factors associated to bruxism in children from 4-6 years. *Pro Fono*. 2010; 22(4):465-72.
4. Giraki M, Schneider C, Schäfer R, Singh P, Franz M, Raab WH. Correlation between stress, stress-coping and current sleep bruxism. *Head Face Med*. 2010; 6:2 .
5. de la Hoz-Aizpurua JL, Díaz-Alonso E, LaTouche-Arbizu R, Mesa-Jiménez J. Sleep bruxism. Conceptual review and update. *Med Oral Patol Oral Cir Bucal*. 2011; 16(2): 231-8.
6. Huynh N, Manzini C, Rompré PH, Lavigne GJ. Weighing the potential effectiveness of various treatments for sleep bruxism. *J Can Dent Assoc*. 2007; 73(8):727-30.
7. Carvalho AL, Cury AA, Garcia RC. Prevalence of bruxism and emotional stress and the association between them in Brazilian police officers. *Braz Oral Res*. 2008; 22(1):31-5.
8. Ahlberg J, Rantala M, Savolainen A, Suvinen T, Nissinen M, Sarna S. Reported bruxism and stress experience. *Community Dent Oral Epidemiol*. 2002; 30(6):405-8.
9. Varni JW, Seid M, Kurtin PS. PedsQL 4.0: reliability and validity of the Pediatric Quality of Life Inventory version 4.0 generic core scales in healthy and patient populations. *Med Care*. 2001; 39(8):800-12.
10. KargarNajafi M, Borhani F. Quality of life in thalassemic school aged children of Kerman special diseases center in 2010. *Iran J Nurs Midwifery Res*. 2011; 10(2):26-33 .
11. Demir A, Uysal T, Guray E, Basciftci FA. The relationship between bruxism and occlusal factors among seven-to 19-year-old Turkish children. *Angle Orthod*. 2004; 74(5):672-6.
12. Seraj B, Shahrabi M, Ghadimi S, Ahmadi R, Nikfarjam J, Zayeri F, et al. The Prevalence of Bruxism and Correlated Factors in Children Referred to Dental Schools of Tehran, Based on Parents' Report. *Iran J Pediatr*. 2010; 20(2):173-80.
13. Cheifetz AT, Osganian SK, Allred EN, Needleman HL. Prevalence of bruxism and associated correlates in children as reported by parents. *J Dent Child (Chic)*. 2005; 72(2):67-73.

14. Serra-Negra JM, Paiva SM, Seabra AP, Dorella C, Lemos BF, Pordeus IA. Prevalence of sleep bruxism in a group of Brazilian schoolchildren. *Eur Arch Paediatr Dent*. 2010; 11(4):192-5.
15. Antonio AG, Pierro VS, Maia LC. Bruxism in children: a warning sign for psychological problems. *J Can Dent Assoc*. 2006; 72(2):155-60.
16. Sadock BJ, Sadock VA, Ruiz P. Kaplan and sadock comprehensive textbook of psychiatry. 10th ed. NewYork: Lippincot Williams & wilkinz; 2009.